

H2 גלל GALAL (16/) vierittää (juuri)

(päivitelty 4.2.2024)

H2 HEPREA JUURET JA SANAT <https://gen.fi/h2.html>

H2 ג GIMEL <https://gen.fi/h2-g.html>

H2 גל GIMEL–LAMED <https://gen.fi/h2-gl.html>

H2 גלל galal (16/) vierittää (juuri)

<https://gen.fi/h2-gll.html>

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

0. Tallenteet ja dokumentteja
1. Juuri
2. Verbi
3. Sanat BH:ssa
4. Erisnimet BH:ssa
5. Sanoja myöhemmässä hepreassa
6. Golgata

0. TALLENTEET JA DOKUMENTTEJA

Heprean helmi 15, Galal: vieritä taakkasi Golgatalle 1/, 4.2.2024 (0.20)

Tallenne <https://gen.adobeconnect.com/pd3irp8bt5hu/>

Youtube <https://youtu.be/OUdp51fYhZs>

H2 גלל galal (16/) vierittää (juuri)

<https://gen.fi/h2-gll.html>

Heprean helmi 16, Galal: vieritä taakkasi Golgatalle 2/, 4.2.2024 (0.22)

Tallenne <https://gen.adobeconnect.com/pqv51afnoh3y/>

Youtube https://youtu.be/3hhxik54_DI

H2 גלל galal (16/) vierittää (juuri)

<https://gen.fi/h2-gll.html>

H9 גלל galal (16x) vierittää, pyörittää, siirtää pois (verbitaul.)

<https://gen.fi/h9-gll.html>

Iso Raamatun tietosanakirja. Vol. 1–3. Raamatun tietokirja 1972–1975 (IRTI)

Liljeqvist, Matti: Uuden testamentin sanakirja kreikka–suomi.

Finn Lectura 2007 (MLK)

Liljeqvist, Matti: Vanhan testamentin hepream ja aramean sanakirja.

Finn Lectura 2010 (MLH)

Palva, Heikki: Raamatun tietosanasto. 3. painos. Data Universum 2006

Saarisalo, Aapeli: Raamatun sanakirja. Uudistettu painos. Data Universum 2006 (ASRS)

Wikipedia

1. JUURI

• גלל galal (16/) vierittää

2. VERBI

H9 גלל galal (16x) vierittää, pyörittää, siirtää pois (verbitaul.)
<https://gen.fi/h9-gll.html>

3. SANOJA BH:SSA

גל גל

gal mask. (34x) "röykkiöksi/kasaksi vierinyt/vieritetty" גללים

- 1. (19x) kasa, kivikasa, röykkiö
- 2. (15x) aalto

גלגל \ גלגל גלגל

galgal / gilgal mask. (12x) "pyörivä"

- 1. (vaunujen) pyörä (Jes05_28)
- 2. (kaivon) vedenammennuspyörä (Saarn12_06)
- 3. pallo-ohdake (Jes17_13)

גלגלת גולגולת

gulgolet fem. (segolaattityyppinen) (12x) pääkallo, pää "pyörivä, vierivä",
 lat. *calvaria* [vā]

- 1. pääkallo (Tuom09_53)
 - 2. pää
- "lagulgolet" pääluvun mukaan, henkeä kohti (2Moos16_16)

גלה

gula fem. (14x) "pyöreä"

- 1. vati, astia (Sak04_02)
- 2. malja (Saarn12_06)

- 3. lähde (Joos15_19)

גְּלוּלִים גִּלּוּלִים

gilulim mask. mon. (BH plurale tantum) (48x) epäjumalat, epäjumalankuvat
"pyörivä puupölkky" (3Moos26_30)

גְּלוּל גִּלּוּל

gilul mask. (yks.) PBH epäjumalankuva (Sir30_18)

גְּלִיל

galil adj. & subst. (kaatiil-nom.) (4x) "kääntyvä"

- 1. adj. kääntyvä (ovi) (1Kun06_34)
- 2. subst. tanko (Est01_06, Laull05_14)

H3N Kaatiil-nomineja (adj., henkilön asemanimike, maanviljelysana)
<https://gen.fi/h3n-kaatiil-nomineja.html>

גְּלִילָה

g^elila fem. (3x) "ympärillä oleva (kaukainen) piirikunta"

- 1. alue, seutu (Joos22_11)
- 2. "hag^elila hakadmona" (maan) itäinen osa (Hes47_08)

גְּלָל גַּלּל

galal mask. (5x) "pyörkäinen, kikkare"

- 1. lanta, lantakokkare (1Kun14_10)
- 2. lantakakku (polttoaineena) (Hes04_12)

מְגִלָּה מְגִילָה

megila fem. (mem-nom.) (21x [3 x 7]) kirjakäärö (Hes03_01)

- 1. "megilat sefer" kirjakäärö (Ps040_08)
- 2. "katav al megilat sefer" kirjoittaa kirjakääröön (Jer36_04)
- 3. "kara bam^egila" lukea kirjakääröstä (Jer36_06)

חֻמֵּשׁ מְגִלּוֹת חֻמֵּשׁ מְגִילוֹת

Chamesh megilot erisn. fem. PBH Juhlakääröt "viisi kääröä"

- 1. Laulujen laulu ("pesach" pääsiäinen)
- 2. Ruut ("shavuot" helluntai)
- 3. Valitusvirret (tish'a beav" tempelin hävityksen muistopäivä)

- 4. Saarnaaja ("sukot" lehtimajanjuhla)
- 5. Ester (purim)

4. ERISNIMIÄ BH:SSA

גִּלְגָּל \ הַגְּלִיל

paik. mask. (40x) Gilgal "(kivi)kehä, ympyrä, piiri"

הַגְּלִיל [גְּלִיל] הַגְּלִיל

paik. mask. (6x) Galilea "piirikunta, provinssi, ympärillä oleva (kaukainen) piirikunta " [haGalil 5x, Galil 1x]

5. SANOJA MYÖHEMMÄSSÄ HEPREASSA

6. GOLGATA

6.1 NIMI JA MERKITYS

גּוֹלְגַתָּא \ גּוֹלְגַתָּא \ גּוֹלְגַתָּא

aram. gulgalta/gogalta fem. "pääkallo"

גּוֹלְגַתָּא

syyr. (Peshitta) Gagulta Golgata

Γολγοθᾶ Golgothaa kreik. fem. paik.

(UT 3x, Matt27_33, Mark15_22, Joh19_17) Golgata, **Calvary**

Κρανίον [ᾱ] -ου erisn. paik. ntr. (UT 4x) Pääkallo (Luuk23_33)

Κρανίου Τόπος: Pääkallonpaikka (Matt27_33, Mark15_22, Joh19_17)

6.2 GOLGATA (WIKIPEDIA)

Golgatan paikan löysi uudestaan perimätiedon mukaan keisari Konstantinus Suuren äiti Helena, joka suoritti Jerusalemissa kaivauksia vuonna 325. Tältä paikalta viidenkymmenen metrin päästä sijaitsi myös Jeesuksen hauta.

- Konstantinus I Suuri, ensimmäinen kristitty Rooman keisari,

hallitsi 306–337

Tälle paikalle Konstantinus rakennutti Pyhän haudan kirkon. Golgatan paikka Pyhän haudan kirkossa mainitaan useissa aikalaiskertomuksissa. Tuntematon Bordeaux'n pyhiinvaeltaja kuvaa vuodelta 333 Jerusalemin Pyhän Haudan kirkkoa:

"Vasemmalla sijaitsee pieni Golgatan kukkula, jossa Herra ristiinnaulittiin. Kivenheiton päässä sijaitsee hautaluola, jossa hänen ruumiinsa oli ja jossa hän nousi kuolleista kolmantena päivänä. Tänne on keisari Konstantinuksen käskystä rakennettu basilika, jonka sanotaan olevan ihmeellisen kaunis."
(Bordeaux'n pyhiinvaeltaja: Itinerarium Burdigalense s. 593, 594)

Jerusalemin arkkipiispa Kyrillos piti kirkkoon liittyville katekumeeneille kasteopetusta Pyhän haudan kirkossa vuonna 348, ja hän viittaa siihen, että Golgata sijaitsee vieressä:

"Hänet ristiinnaulittiin, emmekä kiellä sitä, vaan sanomme sen jopa kerskatén. Vaikka nyt kieltäisimmekin, tämä Golgata, jonka lähellä nyt kaikki olemme, todistaisi minut vääräksi." (Kyrillos Jerusalemlainen, XIII Katekeesi 4[3])

6.3 GOLGATA (IRTI)

6.3.1 NIMI

Ikivanha outo perimätieto väittää paikan saaneen nimensä siitä, että sieltä löydettiin Aadamin pääkallo. Kirkkoisä Origenes (~185–254), joka asui 20 vuotta Jerusalemissa, mainitsee tämän legendan ensimmäisenä. Hän kirjoittaa: "Olen kuullut perimätiedon, jonka mukaan ensimmäisen ihmisen, Aadamin, ruumis oli haudattuna samaan paikkaan, jossa Kristus ristiinnaulittiin."

Monet myöhemmät kirjoittajat, kuten Athanasios, Epifanios, Basileios Suuri ja Khrysostomos, viittaavat tähän perimätietoon. Vaikka väite Aadamin pääkallosta on järjetön, on kuitenkin mahdollista, että paikka on saanut nimensä tällaisen kansanuskomuksen perusteella. Joka tapauksessa tämä on vanhin nimen syntyä koskeva perimätieto.

Toisen perimätiedon mukaan paikka on saanut nimensä siitä, että sieltä löytyi pääkalloja, ja että se siis todennäköisesti on ollut julkinen mestauspaikka. Tämä selitys on lähtöisin Hieronymukselta (~342–420). Hän mainitsee edellä mainitun

perimätiedon Aadamin pääkallosta. Torjuttuaan tämän selityksen hän jatkaa: "Kaupungin ulkopuolella, portin ulkopuolella, on paikkoja, joissa tuomitut rikolliset mestattiin lyömällä heiltä pää poikki ja joka on saanut nimen Calvaria" (lat. pääkallo). Monet myöhemmät kirjoittajat ovat käyttäneet tätä selitystä. Sitä vastaan voidaan kuitenkin väittää, ettei ole todisteita tällaisen mestauspaikan sijaitsemisesta Jerusalemin ulkopuolella ensimmäisellä vuosisadalla, ja vaikka siellä olisi sellainen ollutkin, olisi mestattujen ruumiit haudattu Mooseksen lain mukaan (5Moos21_23), vrt. Matt. 27:58, Joh. 19:38, ja myös juutalaisen tavan mukaan (Josefus, Juutalaissodat 4.5.2).

Nykyisin yleisin käsitys lienee, että nimi johtuu paikan muodosta. Tämä tulkinta on varsin uusi; yksikään ensimmäisillä vuosisadoilla elänyt roomalainen tai kreikkalainen kirjoittaja ei mainitse tällaista käsitystä.